

עטרת שלוש

פרשת נח

ל' תשרי תשפ"ה
שנה ט"ז גליון תשל"ב

קול קאמרא 0747962080

עלון שבועי שע"י מוסדות קאמרא בארה"ק • בנשיאות כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א • עיה"ק ירושלים ת"ז

עטרת ראשנו

דברי תורה מכ"ק אדמו"ר שליט"א

אֵלֶּה תּוֹלְדוֹת נֹחַ נֹחַ אִישׁ צַדִּיק תָּמִים הָיָה בְּדֹרְתּוֹ אֶת הָאֱלֹהִים הִתְהַלֵּךְ נֹחַ (ו ט).

ב' פירושים ברש"י

פרש"י ז"ל הואיל והזכירו ספר בשבחו שנאמר (משלי י ז) 'זכר צדיק לברכה'. ד"א למדך שעיקר תולדותיהם של צדיקים מעשים טובים. ועוד פירש רש"י עה"פ 'מכל הבהמה המהורה' העתידה להיות טהורה לישראל, למדנו שלמדנו נח תורה.

נח רצה לתקן ולהעלות את בני דורו

הביאור בזה יש לומר, שנח רצה לתקן ולהעלות את בני דורו, כמו שפרש"י עה"פ 'עשה לך תיבה' הרבה ריוח והצלחה לפניו, ולמה הטריחו בבנין זה, כדי שיראוהו אנשי דור המבול עוסק בה ק"ך שנה, ושואלין אותו מה זאת לך, והוא אומר להם עתיד הקב"ה להביא מבול לעולם, אולי ישוּבו. והיינו שרצה לתקנם ולהדריכם את דרך הישרה של התורה הקדושה ממה שהשיג נח בעצמו כנ"ל.

נח השריש לבני דורו שמייעת והטיית האוזן לתורה

ולפי כל זה יש לפרש אלה תולדות נח נח היינו נח' בגי' או"ן, הכוונה בזה שהתולדות של נח הוא מה שהשריש לבני דורו שמייעת והטיית האוזן לתורה ומצוותיה, כמאמרם ז"ל (קידושין כב): על מי שלא רוצה לצאת בשש, שצריך לרצוע אֶזְנוֹ בַּמַּרְצֵעַ, ואמרו שם מה נשתנה אֶזְנוֹ מִכָּל אֲבָרִים שֶׁבַּגּוֹף, אִמְרוּ הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶזְנוֹ שֶׁשֶׁמַּעָה קוֹלִי עַל הַר סִינִי בִשְׁעָה שֶׁאִמְרַתִּי 'כִּי לִי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עֲבָדִים' (ויקרא כה נה) ולא עבדים לעבדים, והלך זה וקנה אֶדוֹן לַעֲצָמוֹ יִרְצֵעַ. והכוונה בזה כי קיום מעשה המצוות תלויה בשמיעה ובהטיית האוזן לשמוע ולהבין גודל מעלת קיום התורה ומצוותיה.

נח רצה לתקן את דורו מבחינת השבירה

ולכן אמרו חז"ל (ב"ר ל ה) נח נח ניחא לעליונים ניחא לתחתונים. כי הייתה השמיעה ג"כ ניחא לעליונים, והוא המשכת אור האוזן העליונה, כמבואר

בעץ-חיים (ע"ח שער דרושי הנקודות פ"ב) ממרן האריז"ל, הטעם למה שבעה מלכין קדמאין מתו, לפי שהיה חסר מהם אור האזן העליונה, ועי"ז נעשה כל ענין שבירת הכלים ופיזור כל הרפ"ח ניצו"ק עי"ש. וזה המשיך נח לבני דורו אורות האזן שהוא בחינת התורה, ועי"ז רצה לתקן את בני דורו.

נח תיקן את הי"ב שבטים העתידיים לבוא

ועוד מספר התורה בשבחו ומעשיו הטובים של נח, שהוא צדיק בגי' י"ב פעמים טו"ב, רצה לומר הדנה נח היה כמו אדה"ר שהרי הוא היה הראש והשורש של כל בני אדם שאחרי המבול, וכמו שמבואר בתיקו"ז (ק"י) שנח היה גלגול אדם קדמא, ולזה מרמז כאן י"ב פעמים טו"ב, כי רצה נח כבר לתקן את הי"ב שבטים העתידיים לבוא כי הוא השורש.

נח רצה להמשיך לבני דורו תשובה

תמים בגי' י' פעמים מ"ט, מרמז למ"ט שערי בינה בחינת תשובה, שרצה להמשיכם ולעורר את בני דורו.

נח רצה לתקן ולמנוע גלות מצרים

בדרתיו היינו דו"ר בגי' י' פעמים שם אה"ה, שהוא המספר שנים שהיו בני ישראל בגלות מצרים, שהרי בכל דור יש הענין של גלות מצרים, כמו שכתב אא"ז הגה"ק רבינו רבי יצחק יהודה יחיאל מקאמרא זלה"ה בספרו הקדוש היכל הברכה (בראשית דף ק"ו). וז"ל: שיציאות מצרים היה מיום שנברא העולם, ומיום שחטא אדם, עד היום הזה לצאת מזה המצות והיצר המורה על החמץ. וגם רצה נח לתקן ולמנוע גלות מצרים.

נח לא מסר נפשו על בני דורו כמו משה רבינו ע"ה

אבל לא עלתה בידו משום שאת האלהים התהלך נח לבד ולא מסר נפשו על בני דורו, כמו משה רבינו

שאמר 'ועתה אם תשא חטאתם ואם אין מחני נא מספרך' (שמות לב לב) כמבואר בזה הקדוש (ח"א סז): עה"פ 'ויחל משה' (שמות לב יא) עיי"ש.

משה רבינו מסר את נפשו מה שלא מסר בימי נח

וזהו שאיתא בתיקו"ז (תיקון סט ק"ג.) שהקדוש ברוך הוא השתיל למושה בימי נח ולא אצלה, ולכך בפעם הראשון נקרא איש צדיק (בראשית ו ט), ואחר כך כשנסתלקה ממנו נשמת משה, נקרא 'איש האדמה' (שם ט ט), ולכך אמר משה 'מחני נא' כי באותו פעם בימי נח לא התפללתי, אשר מטעם זה נקרא המבול 'מי נח' (ישעיה נד ט), ולא מסרתי את נפשי עליהם כדאיתא בזה הנ"ל, אבל עכשיו אמסור את נפשי עליהם. וז"ש 'נא' נ"א דייקא, ר"ל כען לעת עתה, וז"ש 'מחני' אותיות מ"י נ"ח, כמבואר מאא"ז בספה"ק מגלה עמוקות (ואתחנן אופן קסז) עיי"ש.

דברי חז"ל לשבח או לגנאי

וזהו ג"כ כוונת חז"ל (סנהדרין קח.) המובא כאן ברש"י וז"ל: יש מרבתינו דורשים אותו לשבח, כל שכן שאלו היה בדור צדיקים היה צדיק יותר. ויש שדורשים אותו לגנאי, לפי דורו היה צדיק ואלו היה בדורו של אברהם לא היה נחשב לכלום.

ביאור דברי חז"ל לשבח או לגנאי

היינו שהדורשים אותו לשבח משום שבאמת רצה לתקן בני דורו כמבואר לעיל, אבל משום שלא הלך במסירות נפש על בני דורו לכן יש דורשים אותו לגנאי, שאילו היה בדורו של אברהם לא היה נחשב לכלום. כי רואים אצל אברהם אבינו שהלך במסירות נפש במלחמה עם כדורלעמר כדי להציל את לוט. והתיקון של נח היה אצל משה רבינו כנ"ל והבן.

רעוא דרעיון תשפ"ד לפ"ק

עטרת פי

אמרות טהורות מרבתינו זי"ע

ואספת אליך והיה לך ולהם לאכלה (ו כא).

ואספת עיין משנת חסידים בסופו, כשהשפע יורדת לצדיק, משפיע לכל העולמות בלתי עיכוב. וזהו ואספתו אליך אזי והיה לך ולהם לאכלה.

'היכל הברכה' מרבינו יצחק אייזיק מקאמרנא ותבא אליי הנה לעת ערב והנה עליה זית טרף בפיה וידע נח כי קלוי המים מעל הארץ (ח יא).

אפשר לפרש שזה ידוע מחכמו"ל (ברכות נג) שכנסת ישראל נמשלו ליונה ע"ש. וטרף פירש רש"י הקדוש וז"ל: ומדרש אגדה (משלי רבה לא) לשון מזון, וגם דרשו חכמו"ל (עירובין יח) בפיה אמרה יונה, יהיו מזונותי מורוין כזית בידו של הקב"ה, ולא מתוקין כדבש בידי בשר ודם. והתרגום פירש טרף תביר לשון שבירה. וזה הרמז ותבא אליי היונה הם בני ישראל, לעת ערב קודם ביאת משיח צדקינו קודם הגאולה שנמשל ליום, והנה עליה זית טרף לשון מזון, וגם לשון שבירה כמו שתירגם על אונקלוס תביר, היינו שבני ישראל לא יהיו בקשתם על

הפרנסה, ואדרבה הם ישברו ויתגברו על זה, רק כל בקשתם יהיה בפיה על התורה"ק שבעל פה. וידע נח זה צדיק יסוד עולם, כי קלוי המים אין מים אלא תורה (בבא קמא פב), וגם קלוי הוא אותיות קו"ל, מרמז ל'הקול קול יעקב' (בראשית כז כב) שהם התפילות ולימוד בתורה"ק, יותר חשוב אצלם מעל הארץ מהארציות. ירחם עלינו הבורא עולם ברחמים ונושע בכל מיני ישועות אכיה"ר.

'מעשה שלום' מרבינו שלום מקאמרנא

וירח הוי"ה את ריח הניחוח ויאמר הוי"ה אל לבו לא אסף לקלל עוד את האדמה בעבור האדם כי יצר לב האדם רע מנעריו ולא אסף עוד להכות את כל חי פאשר עשיתי (ח כא).

תיבות הוי"ה את ריח הניחוח הם טעמי זרקא מקף מונח סגול, מרמז לשמחה. לפענ"ד נראה דהנה כתיב כאן מסורה. דין 'וירח ד' את ריח הניחוח' ואידך 'וירח את ריח בגדיו' (למנו כז) ע"כ. שזה המעשה של נח היה בחדש מרחשון ע"פ חד מאן דאמר (ר"ה י). וידוע דזה החודש הוא חודש חוש הריח כמבואר כל זה בבני יששכר (מאמרי חדש מרחשון מאמר א). ומבואר שם עוד בבני יששכר ע"פ הילקוט מלכים (פי קפד), דחינוך בית המקדש המקווה יהיה בחדש מר חשון בהחדש המיוחד ע"פ הדגלים למנש"ה, אותיות נש"מ"ה, הריח שהנשמה נהנית ממנו, והחוש הזה לא נפגם בחטא אדם הראשון,

ואז יהיה שמחה בעולם. וזהו את ריח הניחוח הטעמים הם זרקא סגול, המרמזים על שמחה דעתידה להיות בחדש הריח מרחשון ע"י הניחוח, חינוך בית המקדש המקווה, ואז יקריבו קרבנות, וזהו וירח את ריח בגדיו היינו שבחודש הריח מרחשון, יתחנך הבית המקדש המקווה ליעקב אע"ה המקדש השלישי וזה מרמז טעם סגול. וגם מרמז בגדיו תחיית המתים שיתקנו מן בגד חלק הרע, לבוש חלק הטוב כנודע. ולכן בנח נאמר (ח כ) ויעל עלת במזבח דוקא עולות כי חטאת הוא על החטא, ואז בעת שיצא נח מן התיבה היו צדיקים, משו"ה לא הקריב חטאת אלא עלת, בחינת יעקב שהיה עולה תמימה, מיטתו שלמה. ובוהו שפיר מובנת המסורה ריח הניחוח, ריח בגדיו שנאמר אצל יעקב, ריח בגדיו חינוך חודש חשון בית המקדש של יעקב.

'פרי חיים' מרבינו חיים יעקב מקאמרנא

ויהי המפיל ארבעים יום על הארץ וגו' (י י).

הטעם שהיה ארבעים יום למחות כל ארבע יסודית הרעים, אש כעס גאווה חימום ניאוף. מים תענוגים רעים מרורים לנפש. רוח להתהולל בהוללת דברים בטלים לשבח עצמו. עפר עצבות ועצלות זוהמת הנחש על חסרון תאות עולם הזה ועל חסרון התרחבות, והמתענג על ה' בתורה ומצות ניצל מכל אלה.

'זהר חי' מרבינו יצחק אייזיק מקאמרנא

חבירך לצורך תיקון נפשך, לזה אמר הכתוב הקדוש אח"כ שפך דם האדם ר"ל מגודל אהבת חברים שיהיה בהם, עד שימסור כל אחד נפשו וגופו על חבירו אוהבו, וזהו שופך דם האדם באדם במסירות נפש וגוף עבור אדם חבירו דמו ישפך כלומר אפילו שנרשם על חבירו איזה גזר דין רחמנא ליצלן, ועבור גודל אהבת חברים שיש ביניהם וחבריו של איש הזה הם מוסרים נפשם וגופם עבורו שלא יהיה עליו הגזר דין הזה, מבטלים הם הגזר דין, כי במקום שיש אהבת חברים אין שטן ופגע רע יכול לשלוט בתוכם כנודע ממדרש רבה פ' נשא ע"ש.

כי בצלם אלהים עשה את האדם ר"ל בזה צריך לידע כל בר ישראל עד היכן צריך להיות אהבת חברים בין ישראל הקדושים כי הרי בצלם אלהים עשה את האדם, וכן עיין בדברי רבינו דודי איש אלקים מו"ה צבי מוידיתשוב זלה"ה בספרו עשה טוב ושם תמצא היאך ומה צריך להיות אהבת חברים, עד שכל אחד ימסור את נפשו על חבירו אוהבו ע"ש.

'בן בית' מרבינו אליעזר צבי מקאמרנא

אר"ך התב"ה ארך חסר אתון ואו מספר כת"ר אהב"ה, וכן מספר כת"ר אה"ד, בחינות אלהות, וחמשים שערי בינה רחבה בחינות נשמות, שיש לכל נשמה שער כמבואר בפ"ח במצות ספירות העמר (פ"ו). ושלישים קומתה בחינות עולמות. והן הן בחינות עתיקא וזעיר וחקל תפוחין רוא דמהימנותא. וקומתה כתוב מלא ואו, להשוות קומתה לקומתו פנים בפנים, ובסוד (ישעיה ג) 'וקר"א זה אל זה' ר"ת אר"ך ר'חב ק'ומה.

'היכל הברכה' מרבינו יצחק אייזיק מקאמרנא

מעוטין. כלומר אך את דמכם גוף הגשם לנפשותיכם לנפש השכלי שלכם אדרוש והוא עיקר לדרוש מה שנפש ישראל צריך שיהיה בתיקון השלימות, מיד כל חיה שהוא חיות רוחני של לימוד בתורה הקדושה ותפלה נכונה וכשירה לשמה, וכן עשיית מצות מעשים טובים ומדות טובות שהוא עיקר חיות רוחני לנפש וזהו מיד כל חיה אדרשנו.

וכן ומיד האדם השלם ג"כ יכול לדרוש ממנו האיך צריך לתקן הנפש שלו, וכן מיד איש אחיו היינו אהבת חברים, שזה שאלתו היאך ומה צריך אני לתקן נפשי עד שיהיה לרצון עשיותי לפני אדון כל. וזהו מיד איש אחיו אדרש את נפש האדם במה יהיה לנפשי איזה תיקון השלימות.

וזהו עיקר הנסיעה לצדיק הדור, שישאל לרבו וכן לתלמיד חכם וכן לחברים המסתופפים בצל של רבם ללמוד אותם, ומזה יכול לתקן נפשו הטהורה ואח"כ ממילא יהיה לו ג"כ השפעת פרנסה, אבל זה בלא זה אין לו ליסע ולדבק אצל צדיקי הדור הקדושים.

שופך דם האדם באדם דמו ישפך כלומר אחר שאמרה לך התורה הקדושה שתדרוש מיד איש אחיו

הבעש"ט הקדוש שיש בכל דבור ותבה עולמות נשמות אלהותו יתברך. ובאמת ענין זה מראש אדם קדמון עד תחתיות עשייה, כי הנאצל הוא בחינות עולמות, והמאציל הוא אלהות, ובין זה לזה הוא הממוצע, והוא הכתר ממוצע בין הספירות, ואין סוף והתורה ממוצע בין העולם ובין אלהותו יתברך (ע"ה דרושי אבי"ע פ"א), והן הן עולמות נשמות אלהות שהנשמות הוא הממוצע בין אלהות לעולמות, וכן הוא בפרטות האדם גוף צלם נשמה שבכל הדברים. והוא הוא שלש מאות אמה

עטרת חכמים

עיונים וביאורים מרבתינו זי"ע

אך בשר בנפשו דמו לא תאכלו. ואך את דמכם לנפשתיכם אדרש מיד כל חיה אדרשנו ומיד האדם מיד איש אחיו אדרש את נפש האדם. שפך דם האדם באדם דמו ישפך כי בצלם אלהים עשה את האדם (ו ט).

רצה לומר מי שבא לצדיק הדור עבור פרנסתו לבד, היינו לצורך דברים גשמיים לבד ולא לפרנסת הנפש כלל, אזי זה הנפש לא תאכלו לא יכול הצדיק להשפיע לו אפילו פרנסת הגוף, כי זה בלא זה למה לו פרנסה לאיש המגושם הזה, כי הגוף אינו בא לעולם אלא לתיקון הנפש, ואם אין לנפש איזה סיוע ותיקון מהגוף אזי אין בו שום שייכות לנפש, לזה אמר לא תאכלו.

ואך את דמכם לנפשתיכם אדרש מיד כל חיה אדרשנו ומיד האדם מיד איש אחיו אדרש את נפש האדם. ר"ל אמרו רז"ל (ירושלמי ברכות ט) אכין ורקין

עטרת רז

רזי תורה מרבתינו זי"ע

וזה אשר תעשה אתה שלש מאות אמה ארך התב"ה חמשים אמה רחבה ושלשים אמה קומתה (ו ט)

קומתה מלא ואו. והענין המבואר מדברי מרן

עטרת הזוהר

זוהר הקדוש עם פירוש 'דמשק אליעזר'

נאמר התוספתא (זוהר נח ס.) מבאר בכמה אופנים מפני מה נאמר על נח, 'נח נח' שתי פעמים.

טעם הראשון מפני שיש לצדיקים שתי רוחות, אחת לחיי העולם הזה ואחת לחיי העולם הבא, חוץ מיצחק שפרחה נשמתו בעקידה וירדה לו הנשמה של העולם הבא.

למה נח נח תרי זמני, אלא כל צדיק וצדיק די בעלמא אית ליה תרין רוחין, רוחא חד בעלמא דין ורוחא חד בעלמא דאתי. והכי תשפח בקלהו צדיקי משה משה, יעקב יעקב, אברהם אברהם, שמואל שמואל, שם שם. בר מיצחק דלא פתיב ביה קמה דכתיב בהו. בגין דיצחק בשעתא דאתקרב על גבי מדבחה נפקת נשמתיה דהות ביה בהאי עלמא. וכיון דאתמר ביה באברהם, ברוך מחיה המתים תבת ביה נשמתיה דעלמא דאתי.

ובגין דא, תשפח דלא יחד קודשא בריה הוא שמייה אלא על יצחק, בגין דאתחשב כמת. ועל דא רמז קרא ואמר (איוב טו טו) הן בקדושו לא יאמין וגו'.

דבר אחר אלה תולדות, בגין דהנה צדיק, שפח ליה תרי זמני, תמים הנה בדורותיו, אבל בדרין אחרנין אינו נחשב לכלום, כמו דרא דאברהם ודרא דמשה ודרא דדוד.

דבר אחר חמי מאי עבד בדרא דקלהו חייבים, קל וחומר אלו הנה בדרא דקלהו צדיקים.

בחייו, בגין דאתחשב כמת שלא היה לו שום גוף הגשם אלא כולו רוחני בגוף ונשמה שלו, לזה היה מיחד הקב"ה שמו אפילו בחייו כמו על אברהם אחר שמת. ועל דא רמז קרא ואמר (איוב טו טו) הן בקדושו לא יאמין וגו'. אפילו שהם קדושי עליונים אינו מאמין להם הקב"ה עד יום מותם, אבל יצחק אבינו ע"ה שכבר מת פעם אחת וברוך ברוך מחיה המתים לו לבד יכול להאמין.

טעם שני לכפילות השם נח נח שהוא למשמעות של חשיבות ומעלה.

דבר אחר אלה תולדות, בגין דהנה צדיק מתחלתו ועד סופו, לזה שפח ליה תרי זמני נח נח, נייחא בעליונים נייחא בתחתונים. תמים הנה בדורותיו, אבל בדרין אחרנין אינו נחשב לכלום והוא כהיש אומרים בדברי רז"ל (סנהדרין קח.), אבל עיקר פירוש שבדורו היה מוכרח להיות ניכר שהוא תמים, כמו דרא דאברהם ודרא דמשה ודרא דדוד אז היה יותר בענוות גדול, והוא כמעט אין ממש לפניהם, והוא מחמת גדול צדקתו.

טעם שלישי שנשנה השם נח נח, כדי לומר שנה היה צדיק אפילו בדור של רשעים.

דבר אחר חמי מאי עבד בדרא דקלהו חייבים שהיה צדיק תמים בלי שום מום ופגם, קל וחומר אלו הנה בדרא דקלהו צדיקים על אחת כמה וכמה שהיה יכול להיות יותר צדיק וקדוש כמו שהיה בדורו. (עד כאן התוספתא).

'יעקב יעקב' ת"ת נגד ת"ת, 'שם שם' הוא נצח נגד נצח, משה משה הוד כנגד הוד, מהודו של משה, 'נח נח' יסוד נגד יסוד. בר מיצחק דלא פתיב ביה קמה דכתיב בהו. בגין דיצחק בשעתא דאתקרב על גבי מדבחה נפקת נשמתיה דהות ביה בהאי עלמא. ולא נשאר לו אלא נשמתא דלעילא. וכיון דאתמר ביה באברהם, ברוך מחיה המתים תבת ביה נשמתיה דעלמא דאתי. איתא בפרקי רבי אליעזר הגדול (פרק ה) וישלח אברהם את ידו ליטול את המאכלת, כיון שהגיע החרב על צוארו של יצחק פרחא ויצאה נשמתו, כיון שהשמיע קולו מבין שני הכרובים ואמר אל תשלח ידך אל הנער חזרה נשמתו לגופו, והתירו ועמד על רגליו, וידע יצחק שיש תחיות המתים מן התורה, שכל המתים עתידין להתחיות, באותה שעה פתח ואמר 'ברוך אתה ה' מחיה המתים', ע"ש. נראה מזה שיצחק היה מברך ברכה זו, וכאן משמע שאברהם בירך ברכה זו כדאמר וכיון דאתמר ביה באברהם ברוך מחיה המתים. ומה שאמר דעלמא דאתי, כיון בעת שפרחה נשמתו היה בסוד 'והרוח תשוב אל האלקים אשר נתנה' (קהלת יב ז), שהוא עולם הבינה ועתה חזרה מושם.

יצחק נחשב כמת, ובטל ממנו יצר הרע, ולכן הקדוש ברוך הוא ייחד את שמו עליו בחייו.

ובגין דא שנעקד על גבי המזבח, תשפח דלא יחד קודשא בריה הוא שמייה אלא על יצחק

למה נח נח תרי זמני, אלא כל צדיק וצדיק די בעלמא אית ליה תרין רוחין, רוחא חד בעלמא דין ורוחא חד בעלמא דאתי. כדאמרו נמי רז"ל במדרש רבה (בראשית ל ד) כל מי שנכפל שמו הוא בב' עולמות ע"ש, וכתב מרן האר"י זללה"ה (זוהר הקדוש) כל צדיק וצדיק יש לו ב' רוחין, פירוש נשמות ולא רוחות, כי הרוח כבר ידוע שאין לו רק בחינה אחת מסוד ת"ת דז"א, אמנם נשמה הבאה מבינה יש לה ב' בחינות, אחד במקום הסתום, ואחד ברדתה למטה בגופא דז"א מן החזה ולמטה, שאז הוא במקום המגולה, ואז נשתנית הנשמה ברדתה, שזהו סוד 'רוח מלפני יעטוף' (ישעיה נט טו) פירוש 'רוח' אחד 'יעטוף' ויכסה, אבל 'ונשמות אני עשיתי' לשון רבים ב' נשמות, והם מתעלמין ומתכסים ברוח, בסוד וחנוך שהוא מט"ט, לפי זה לא יקשה לך אחי כשהיה חנוך בארץ ההוא מי היה שר העולם למעלה, אלא כי חנוך היה לו נשמת זיהרא עלאה, סוד נשמת אדם הראשון קודם שחטא, לכן היה אז גם כן שר ומושל על כל העולם שלמעלה כמו עתה, כי היה לו נשמה דאצילות, והב' נשמות אלו הם, אחד תוך האדם ואחד מקיף על ראשו, עיין שם. והכי תשפח בקלהו צדיקי שיש להם שתי נשמות, ואלו הן משה משה, יעקב יעקב, אברהם אברהם, שמואל שמואל, שם שם. חושב כאן ששה קצוות שהם כפולים בעת היחוד תרין ווי"ן, וזהו 'אברהם אברהם' חסד נגד חסד, 'שמואל שמואל' שהוא גבורה שקו שמאל הוא גבורה, וזהו גבורה נגד גבורה,

עטרת החסידות

מספרי רבותינו הקדושים זי"ע

אֵלֶּה תּוֹלְדוֹת נַח נַח אִישׁ צַדִּיק תָּמִים הָיָה בְּדַרְתּוֹ
(בראשית ו ט).

השפעת הצדיק לבני דורו

הצדיק בדברי תורתו בהכנעה משתתף עם כל נפש ומחזיר למוטב

'תמים היה בדורותיו וגו' (בראשית ו ט). שהיה [נח] מתלבש בשמונה בגדים, שהיה מוכיח אותם, ונטלו הם חלק הרע שלו, והוא נטל חלק הטוב שלהם, ונעשה 'תמים בדורותיו'. וזה לאו דוקא שמוכיח בדיבור ויהיה דרשן, אלא שבהתקשרות שלו עם נפש כל חי בעת אמירות הדיבורים שלו עד כלות הנפש בהכנעה ובביטול כ'אין', בלב נשבר ונכנע, ומשתתף עצמו עם כל נפש חי, אזי אם הם חוזרין בתשובה טובה. ואם לאו, נטל מהם הטוב, ונתן להם הרע שלו כידוע, ולא תתטפש בוה.

'היכל הברכה' בראשית דף סד:

דברי תורתו ותפלתו של הצדיק מאיר להדביקים בו שלא יחטאו

אמר רבי טרפון. העבודה אם יש בדור הזה יכול להוכיח. אמר רבי אלעזר בן עזריה. העבודה אם יש בדור הזה יכול לקבל תוכחות וכו' (תורת כהנים קדושים פ"ד). שמעתי מאת הרב אור שבעת הימים מלובלין, דדיקדק האי מאן דרחמי ליה בני מתא, לאו משום דמעלי טפי, אלא משום דלא מוכח להו במיילי דשמיא (כתובות קה:). ודיקדק רבינו הג"ל, וכי במה מוכיחין, [האם] במיילי דארעא, למה נקט במיילי דשמיא, שהוא דבר פשוט דתוכחה במיילי דשמיא הוא.

ואמר רבינו הג"ל, שצדיק האמיתי הלומד ועושה, הלומד בדביקות גדול באור השכינה, אותן מיילי דשמיא שהוא אומר לפני האל יתברך, הם בעצמן נעשים מוכיחין, להוכיח ולעורר את לב הרשע בתשובה. ואותו הצדיק שונאין לו כל בני דורו, שאם אינם חוזרין על ידי מיילי [ד] שמיא שלו בתשובה, הוא לוקח מהם הטוב, כל חלקם שיש להם בגן עדן. ויש הלומד ואינו עושה, מדבר ואינו מקיים כגולם, אותו רחמי לוי בני מתא (אוהבים אותו בני עירו). עד כאן דבריו ושפתיים יישק. ורבי טרפון מקונן על דורו שאין בהם מדרגה הג"ל, שאינו יכול להוכיח כמדריגה הג"ל. ורבי אלעזר בן עזריה אמר שאין זה חיסרון מהצדיקים אלא שהוא חיסרון מהדור שנשטמם לבם, וחזו יקריה דאורייתא ואינם חוזרין (ברכות יז:).

'עשיית האיפה' דף קטו:

צורך גאון הקדושה כדי להמשיך ישועות על ישראל

שמעתי מאמור"ר מובהק הרב הקדוש זלה"ה, שסיפר לי בשם רבינו רבי אלימלך זלה"ה מליזנעסק, שכל ימיו היה חופש בדרכי השם יתברך להיות בשפלות הרוח אין ממש, בלי שום ישות גשמיית. אלא כשאל לפניו איזה ישראל להושיע לו לצרכיו, אז היה מתגבר באיזה ישות דקדושה, ואמר, אני יכול להושיע לישראל בתפילתי ולא אחר, וכך היה מנהגו כל ימיו.

'בן בית' תהלים מא, ב

הצדיקים מוסרין עצמן על קידוש השם ובוה ממושיכין קדושה עליהן ועל כל ישראל

הצדיקים המוסרין עצמן על קידוש השם, בכח בקריאת שמע, ובפועל על התורה ועל המצוות, 'נפשי יצאה בדברו' (שה"ש ה ו) בגדל אהבה וחיבה, וממושיכין קדושת ואור אלהי על עצמם, וזוה נתפשט קדושתו על כל בני אדם, כמעט מי שיש בידו למחות (עבודה זרה יח), שביאר מרן הבעש"ט (תולדות יעקב יוסף כי תצא אות ג') שיתפשט קדושתו וחיות אלהותו אור המתוק על כל בני אדם, שירגישו הכל הארה נפלאה בנפשם ('למחות' הוא לשון התפשטות).

והם הם המקדשין שמו הגדול ברבים, שהם מודין ומברכין ומתענגין על ה' ועל תורתו בתשוקה והארה נפלאה. והוא צריך לדקדק מאוד במעשיו, שבדבר קל יסתלק ממנו הארה נפלאה הזאת, ויגרום היזק גדול להדבקים אליו ואל שורש נשמתו, וזה חילול השם שנסתלק האורות אור אין סוף המחיה את הכל. והשובר נפשו אף בינו לבין עצמו, שימשיך על נפשו האורות אור אין סוף בכל רגע, הוא המקדש שמו ברבים וגורם יחודים עליונים.

'אוצר החיים' ויקרא דף ריד.

הצדיק מרוב אהבתו אינו רואה שום פחיתות באדם

אבל האמת צדיק אמת שנשמתו שורפת כמו אש לוהט, באהבה וחיבה ובלב שמה, ואינו רואה שום פחיתות באדם, הוא רוצה להשפיע לכל העולם מאור הזה, ואוהב כל ישראל כבבת עין. ויש צדיקים גמורים שעובדין מיראה, אינם מקושרים כל כך עם אהבת ישראל במדריגה גבוהה, תנועות של זה הצדיק האהוב הוא לפעמים לשחוק בעיניהם, 'שמחו צדיקים בהשם' (תהלים צז ב).

'נתיב מצות' נתיב התורה ב, ג

הצדיק אינו רואה רע על שום בר ישראל ועל בנו

'ויאמר אליהם לא כי ערות הארץ אתם לראות' (בראשית מב יב). 'לראות' מלא וא"ו. כי לא [נתלב] שקר בתורה, אלא ברוח הקודש ראו את ערות וראש של כל אחד. וצדיק גמור אינו רואה שום רע על שום בר ישראל.

'היכל הברכה' בראשית דף רלו.

'ויבא יוסף את דבתם רעה אל אביהם' (בראשית לו ב). כל רעה שהיה רואה באחייו בני לאה היה מגיד לאביו, שהיו אוכלין אבר מן החי וכו' (רש"י). הענין היה בדקות... ואם תקשה לך, מפני מה לא ראה יעקב, הרי יעקב [היה] יותר למעלה מיוסף. [אלא] הענין, אמר הקדוש רבי מיכל מולאטשוב בשם רבו מובהק מרן הקדוש, שמיום שרימה עשו את יצחק, גרם שאין שום צדיק יוכל לראות על בנו שום דבר רע. הצדיק עם בניו וכך היה בכאן, יוסף ראה בעולמו נתב עליהם אבר מן החי, על שאין אוכלים בכוונה להעלות הטוב ונדבק בהם הרע, ובעולמו של יוסף נחשב להם כאבר מן החי, וכן עריות היו בדקות גדול, וסיפר לאביו שיוכיח אותם ואין זוה לשון הרע, כמעשה דחייא בר רב עם רב הונא (ערכין טז:), וכך הוא האמת, ויוסף חטא בזה בדקות שהיה לו לדון אותם לכף זכות.

'זוהר ח' ח"ב דף שמה:

ביחודיו ובמחשבותיו מתקן את כל הבריאה

אבל באמת לאו כל מוחא סביל דא, שיהיה נפשו דבוקה באל עליון, לעשות עם כל הדברים שבעולם יחודים וקישוטים וצירופים, והאל יתברך ברוב אהבתו

לעם הקודש ציוה להביא ביכורים למקדש, ובוה עושה יחוד גדול ונורא להעלות נפש כל חי, ועל ידי מצוה זאת נקשרים כל החפצים והעשיות והנאות עולם הזה באל עולם, כי הכל הולכין אחר הראשית, [וכיון שגילה בפעם הראשון שכל כוונתו להעלות נפש כל חי לאל עולם, אז כל מה שיש לו מפירות ותבואות הארץ הכל נתקנו ונתבררו, והוא סוד דורון של תלמיד חכם, והבינהו מאוד. כי יש בכח הצדיק לתקן הכל, וכל מה שיש לאדם הזה נתקן בדורון הזה, וזה היה עבודת הבעש"ט זכותו יגן עלינו עם תלמידי תלמידיו, כי לפעמים הצדיק עובר במקום אחד באיזה יחוד שמו יתברך ובמחשבה קדושה, ומתקן כל עשבי השדה.

'אוצר החיים' שמות דף קצט.

הצדיק הוא לב כל ישראל ועי"ז מרגיש את מחשבות כל אחד

אמר מרן הריב"ש והוקשה, (דגל מחנה אפרים ואתחנן) למה אמר שמואל (ש"א טז ב) 'איך אלך', למה לא קשיא לו אלא הליכה, הרי באמת בהליכה אין שום סכנה, כי מי יודע [על] מה שהוא הולך, ועיקר הסכנה הוא [ה]עשייה שימשח את דוד למלך 'ושמע שאול'. והיה לו לומר 'איך אעשה ושמע שאול', ועוד מה זה עצה 'עגלת בקר תקח בידך' (שם), ובלא זה וכי יודע איש מה עשיות שמואל בבית לחם, הרי תמיד סובב את כל הארץ להוכיח את ישראל, ועוד כמה קושיות.

ותירוץ מרן הקדוש הריב"ש טוב, שהמלך הצדיק הוא לב כל ישראל, ובניקל לו להרגיש כל מחשבות של כל אחד מה שרוצה לעשות, לכך חשש שמואל הרבה אל [ה]הליכה, שבדודאי ירגיש שאול המלך מה שבליבו, אבל על העשייה ועל החזרה לא חשש שמואל, שכיון שנמשח דוד, הרי דוד הוא המלך ולא שאול, ולא ירגיש עוד שאול כלל, כי סר ממנו כח המלוכה והמדריגה של שמן המשחה להרגיש מה שבלב כל אחד. לכך אמר לו 'עגלת בקר תקח', ויהיה מחשבה של הליכה על הקרבות הקרוב ולא על משיחות דוד, ולא ירגיש שאול כלל דבר פלאי.

'זוהר ח' ח"ב דף תא:

אהבת ישראל של הצדיק

אמר מרן הקדוש הריב"ש טוב להרב מוקאלמייע, תדע, שהקל שבקלים אני הרבה אוהב אותו יותר ממה שאהב אוהב את נכד יחידך.

'היכל הברכה' דברים דף קפא.

ע"י ניצוץ משה רבינו שיש לצדיק יש לו אהבת ישראל והתחברות באהבה לכל הצדיקים

וגם עד דור הזה, מי שרוצה לעלות במעלות קדושים וטהורים, לדבק נפשו באמת באל עולם בלימוד תורה לשמה וברזי התורה בספר הזוהר, עומדין עליו ערב רב דאתלבש בהון ס"מ ימ"ש, ומדברין כל הרעות עליו, לשון הרע מה שלא יעלה בלב צדיק אף בגילגול [ה]עבר, ומצערין אותו, והם נקראין 'מדינים וחבר' (משלי ט ט), כמו שבקדושה מי שזוכה לניצוץ נשמת משה יש לו אהבת ישראל, ואוהב ומחבר עצמו באהבת אמת בכל הצדיקים, כן הרשעים אלו נקראים 'מדינים וחבר', כמבואר בזוהר שהם בקליפה טמאה נגד חברותא דיחודא עלאה, והם נגדם בשער החמשים של הטומאה רשעים 'עד נצח לא יראו אור' (תהלים מט ב).

'היכל הברכה' במדבר דף קצה.